MARRASKUU 2017

Nro 3

LAMMIN SYDÄN

Lammin seurakunnan kausijulkaisu

Sisällys

Pyhiinvaellus.....3
Camino de Sanabres
Teksti & Kuvat Jürgen Skaffari

Jumala kuuluu kaikille - Sari Järä.....8
Kuvat: Katri Harhama
Teksti: Katri Harhama ja Sari Järä

Laurin Kirkkovaellus 12.8.2017.....12
Teksti & Kuvat: Soile Lassila

Runoja.....16
Asta Granat-Tapaila

Ruokapiste.....19

Kaunisniemestä kajahtaa.....23
Teksti & Kuvat: Hanna Saarinen

Teesejä unelmien kirkosta.....27
Teksti & Kuvat: Markus Kartano

Seurakunnan Ruskaretki Saariselälle.....31
Teksti & Kuvat: Sinikka Hakala

PYHIINVAELLUS
Camino de Sanabres

Teksti & Kuvat Jürgen Skaffari

Pyhän Jaakobin reitti Santiago de Compostelaan Pohjois-Espanjassa on yksi tunnetuimmista kristillisistä pyhiinvaellusreiteistä. Reittiä on kuljettu jo yli tuhat vuotta. Simpukankuori (conca de vieire) on Jaakobin reitin tunnus ja sen viitoittamaa reittiä kuljetaan eteenpäin. Keltaista nuolta ja simpukankuorta eli erään tunnetun öljy-yhtiön käyttämää logoa seuraten kuljetaan askel askeleelta kohti määränpäätä. Monesti simpukankuorta näkee myös vaeltajan kaulassa, repussa tai kävelysauvassa.

Puebla de Sanabria/opastaulu

Aikoinaan uskottiin, että kulkemalla johonkin kolmesta pyhiinvaelluskaupungista (Jerusalem, Rooma tai Santiago de Compostela) saisi kaikki synnit anteeksi. Näillä reiteillä on aina ollut luostareita ja majapaikkoja, jotka ovat tarjonneet ruoka- ja yöpaikkaa vaeltajille.

Nykypäivän pyhiinvaeltajien motiivit lähteä vaellukselle ovat moninaiset. Osa vaeltajista on kristittyjä, mutta mukana on nykyään myös paljon oman uskontonsa etsijöitä. Muita syitä lähteä vaellukselle ovat esim. fyysisten rajojen koettelu, kunnon kohentaminen, halu hiljentyä ja nauttia luonnosta, tapa viettää loma sekä nyky-yhteiskuntaan levinnyt suoritushalu, jolla voi "kehua" toisille, että tehty on.

Camino käsittää kaikenlaista maastoa: polkuja, kylätietä, maantien reunaa, tasankoja, vuoristoa, peltoja sekä metsää, ja se kulkee monin paikon myös ikivanhaa linjausta pitkin kylästä kylään. Yöpyminen tapahtuu reitin varrella sijaitsevissa majataloissa eli Albergueissa. Ne on varattu ainoastaan vaeltajille, ja yöpymistä varten jokainen vaeltaja tarvitsee pyhiinvaellus-passin eli Credencial del Peregrinon. Passiin kerätään leimoja matkan varrelta, ja niitä saa mm. yöpymispaikoista ja luostareista. Yöpymismaksu on noin 6 €, yksityisissä majapaikoissa vähän enemmän. Monilla paikoilla on tarjota majoitusta aina viiden tähden hotelleihin asti, mutta tämä yöpymismuoto ei kuulu alkuperäiseen vaellusideaan. Reitin voi kulkea alusta loppuun tai sen pituisen matkan kuin aika ja tai kunto antaa myöten. Perinteisen pyhiinvaeltajan todistuksen eli Compostelan kävelijä saa käveltyään vähintään viimeiset sata kilometriä Santiagoon. Pyöräilijältä vaaditaan kaksisataa kilometriä.

Pyhiinvaellusreittejä Santiago de Compostelaan on monia. Kuljetuin ja tunnetuin reitti on Camino de Frances, joka alkaa Pyreneiltä ja päättyy Santiagoon. Tämä reitti on reiteistä suosituin ja tänä vuonna pelkästään tammi-toukokuun välillä Santiagoon oli saapunut jo yli 35 000 vaeltajaa tätä reittiä pitkin. Vaeltajien määrä oli kasvanut 7 % viime vuoteen verrattuna.

Itse olen aina ollut kiinnostunut pyhiinvaelluksesta. Kun valmistuin diakoniatyöntekijäksi, lopputyöni koski pyhiinvaellusta ja nimenomaan Espanjan Pyhän Jaakobin tietä. Vuonna 2005 taivalsin noin neljässä viikossa Ranskan reitin eli Camino de Francesin Roncesvallesista Ranskan ja Espanjan rajalta 750 km Santiago de Compostelaan. Silloin matka sujui ilman suurempia haavereita, vain yksi vesirakkula. Uusi vaellus oli pyörinyt mielessä jo monta vuotta, mutta aina oli jotain esteitä: oma laiskuus, loma-ajat, riittämätön matkakassa jne. Vuodenvaihteessa vaimoni sai tiedon harjoittelupaikasta Ranskassa, ja samalla hän ehdotti useamman asian yhdistämistä. Hän saisi autokyydin Ranskaan, ja minä voisin mennä käpöttelemään samanaikaisesti, kun olen siitä jo niin monta vuotta puhunut. Tuumasta toimeen: kirkkoherra antoi luvan yhdistellä talvi- ja kesälomia yhteen, tyhjensimme kaikki säästöt ja näin kaikki pikkuhiljaa lähti vauhdilla luistamaan.

Mielessä pyöri kuitenkin toinen reitti, jota ei kuljeta läheskään niin paljon, kuin Camino de Francesia, eikä minulla ollut myöskään aikaa käytettäväksi koko kuukautta. Mielessä oli pyörinyt Camino de Sanabres, noin 400 km:n reitti Zamorasta Santiagoon Portugalin rajaseutuja mukaillen.

Reitti on osa pitempää Via de la Plataa (n. 1000 km).

Kaikenlaisia varauksia netin kautta, pieniä tavaroiden hankintoja ja 16.5. olimme auton kanssa meri- matkalla kohti Saksaa ja sieltä Ranskaan. Sunnuntaina 21.5. vaimoni saatteli minut lentokentälle, josta lensin ensi Madridiin ja sieltä bussilla Zamoraan, joka sijaitsee Luoteis-Espanjassa.

Ma 22.5. aamutuimaan huonosti nukutun yön jälkeen aloitin patikoinnin 35 km:n päähän kohti ensimmäistä suunniteltua majapaikkaa Riego del Caminoa. Yöpymispaikkoja eli Albergueita matkan varrella on koko ajan, mutta koska tämä reitti on paljon vähemmän kuljettu, yöpymispaikkoja on keskimäärin 10 – 15 km:n välein, joka luo tietynlaista haastetta päivämatkaa suunniteltaessa. Ja rauhallista oli, ainoastaan 5 pyöräilijää ohitti minut, ja he huusivat ”¡Buen Camino!” niin kuin tapana on. Reppu painoi ”mukavasti” hartioita, ja kuten myöhemmin monet kerrat huomasin, taas oli liikaa tavaraa mukana. Erään vaeltajan kanssa totesimme, että moni vaeltaja ottaa jonkun esineen mukaansa (esine kuvaa omia syntejä elämässä) ja jättää sen johonkin, mutta me kannoimme koko ajan omat syntimme selässämme. Suurin järkytys itselleni ensimmäisinä päivinä oli lämpö. Viikkoa aikaisemmin sääennusteet olivat luvanneet 20 °C:n lämpötiloja, mutta Espanjaan oli saapunut lämpöaalto ja lämpömittarin lukemat kohosivat melkein 35 asteeseen. Kun siihen lisätään aukea, puuton, peltojen tai teiden reunoilla kulkeva reitti, vaeltaminen oli yhtä ”kärsimystä”, niin kuin moni asian ilmaisi.

Minulla kävi niin, että ”lättäjalat” turposivat ja tuli isoja vesirakkoja. Kun kolmannen päivän iltana puristin isovarpaan alta veret ”pihalle”, ajattelin, että pulassa ollaan ja jotain muutosta täytyy tehdä. Päivämatkoja täytyi lyhentää ja ottaa vähän rennommin. Kun lyhensin päivämatkoja, pettivät aikataulut. Päätin viettää yhden lepopäivän Puebla de Sanabriassa, kierrellä nähtävyyksiä, syödä hyvin jne. Sen jälkeen matkasin bussilla Ourenseen. Matka lyheni 100 km, mutta jalat tulivat melko hyvään kuntoon, samoin mieli, ja näin reissu jatkui.

Vaelluspäivät menivät melko samalla aikataululla. Aurinko nousi noin klo 6.30, siinä seitsemän maissa lähdin yleensä liikkeelle. Matkan varrella nautin muutaman kahvikupposen ja tuorepuris-

Kohti Granja de Moreruelaa

Bandeira/Albergue

tettua appelsiinimehua. Noin klo 13:n maissa saavuin yleensä majapaikalle (ennen kovimpia helteitä), kävin suihkussa, vaatteiden pesua ja näin ehti vielä ennen klo 15 syömään. Ruoka-ajat Espanjassa ovat vähän erilaiset: lounas klo 13 – 15 ja päivällinen klo 20 jälkeen. Ruokailu on tärkeä asia, eli ruuasta nautitaan ja ruokailu kestää kevyesti 1 ½ h. Reitin varrella olevat kylät olivat suurelta osin todella pieniä. Majapaikkakylässä on yleensä yksi pieni ruokapaikka/baari -yhdistelmä, jossa saa päivän aterian eli Menu del Dian tai Menu del Peregrino (vaeltajan ateria) edulliseen hintaan, joka keskimäärin maksaa 10 €/ateria. Ateria sisältää alkupalan, pääruuan, jälkiruuan sekä puoli pullollista viiniä/pullollisen olutta tai vettä ja monesti vielä kahvikuppikin kuuluu hintaan. Kananmunat ja ranskalaiset perunat tulevat kyllä tutuksi matkan aikana. Ruokailun jälkeen seuraa puolen tunnin siesta eli lepo, sitten juttelua muitten vaeltajien kanssa, seuraavan päivän reitin suunnittelua ja tarkentamista, muistiinpanojen tekemistä yms. Klo 22 alkaa hiljaisuus ja majapaikan ovet suljetaan. Majapaikka eli Albergue on yleensä melko hyvätasoinen. Suihkusta tulee lämmintä vettä, siellä on pyykinpesumahdollisuus (käsin) ja makuutilat. Yleensä makuutila on kerrossängyllinen iso huone, joka on mitoitettu 30 – 40 hengelle.

Koskaan ei tiedä, kuka nukkuu alla tai päällä tai vieressä olevassa sängyssä. Korvatulpat ovat kylläkin vakiovaruste, jos haluaa nukkua yönsä rauhallisesti. Välillä nekään eivät auta.

Sain taivaltaa yksin joka päivä, mitä halusinkin tehdä, omissa ajatuksissani ja aatoksissani. Taukoja sai pitää milloin halusi, poiketa kirkoissa, juoda kupin kahvia (milloin se onnistui eli oli joku kahvila/baari mihin poiketa), katsella ja ihmetellä maisemia sekä maailmanmenoa. Kuitenkin majapaikkojen sijainti aiheuttaa sen, että samat ihmiset etenevät monesti samaa tahtia ja illalla siteen tavataan majapaikassa, vaihdetaan kuulumisia sekä kerrotaan ja kuullaan ”elämäntarinoita”. Vaeltajia on monesta maasta, etenkin Ranskasta, Saksasta, Italiasta, Brasiliasta ja tietysti Espanjasta. Päivät menevät askeltaessa, ja muutaman päivän jälkeen hartiat alkavat ainakin osittain tottua rinkan painoon. Niin minunkin matkani jatkui, ja taivallettuani 300 kilometriä saavuin sunnuntaina 4.6. Santiago de Compostelaan.

Kohti Bandeiraa

Santiagossa odottikin sitten seuraava suurempi järkytys. Ihmisiä oli kaupungissa pilvin pimein ja saapuessani pyhiinvaeltajien toimistoon, jossa saa viimeisen leiman pyhiinvaelluspassiin ja todistuksen, vaeltajia oli aivan valtavasti. Siinä sitä sitten kiltisti jonotettiin puolitoista tuntia muiden kanssa. Ranskan reitti on todella suosittu, ja sen huomasi. Oli kaikenlaista porukkaa, monesta maasta ja jokaisella oli jonkinlainen matka takana... ainakin se viimeiset 100 km, joka vaaditaan todistukseen. Myös vaatetus kertoi paljon. Jos vaeltaa vain viimeiset sata kilometriä (noin viikon) ja varsinkin, jos vaeltajan matkatavarat kuljetetaan aina seuraavaan majapaikkaan autolla, vaeltaja on paljon siistimpi kuin koko kuukauden vaeltanut.

Vietin vaelluksen jälkeen pari päivää Santiagoon tutustuen ja museoita kierrellen sekä ikiomasta hotellihuoneesta nauttien. Monet jatkavat vielä matkaa n. 100 km Santiagosta eteenpäin kohti Finisterreä eli maailmanloppua. Se on aivan mantereen kärjessä oleva niemi, ja siitä aukeaa aavaton valtameri. Seuraavaksi tulee vastaan Amerikan mantere. Ennen vanhaan sinne mentiin juuri sen takia, että maailma loppuu siellä (näin uskottiin), siellä peseydyttiin ja vaellusvaatteet poltettiin ja sen jälkeen alkoi vasta kotiinpaluu. Nyt moni tekee reissun kuten minäkin, eli istuu mukavasti reilun 2 ½ h bussissa, kävelee lopun reilut 3 km ja ihailee maisemia. Ja sama takaisinpäin eli siinä me-

Compostela

nyt oli? Kävelyn aikana kävin mielessäni elämäni niin + kuin – ja huomasin, että paljon hyvää on elämässä tapahtunut. Kun vain niistä osaisi ja ymmärtäisi nauttia". Molemmilla kerroilla pohdin uskonasioita monesti reittini varrella. Mietin myös tulevaisuutta, joka mietityttää aina. Vaikka matka tai vaellus on ohi, monesti se prosessi, jonka sen aiheuttaa, on vasta alkamassa. Joskus on vain mentävä tarpeeksi kauas, jotta huomaisi selviä asioita. Pyhiinvaeltajien yhteinen kokemus halki vuosisatojen on ollut se, että viime kädessä matka tehdään aina omaan itseensä. Näin jälkeenpäin ajatellen matkan varrella olevat keltaiset nuolet, joita seuraamalla ei eksy, ovat vähän kuin ohjenuorat elämässä. Keltainen rasti osoittaa, että ei tänne ja keltainen nuoli taas, että tännepäin. Olisipa itse elämä yhtä selkeästi opastettu!

Tabara/Lämpöä 33 °C

nee päivä mukavasti. Edellisellä kerralla vuonna 2005 en sitä ehtinyt tekemään ja nyt halusin sen tehdä. Sieltä lähetin viestin: "Maailma ehkä voi loppua tähän, mutta meno ei!".

Mitä kävely tai pyhiinvaellus minulle antoi ja miksi Espanjassa? Aloitetaan jälkimmäisestä: Ehkä sen takia, että Espanjassa vaeltaminen on huomattavasti vaivattomampaa, kuin esimerkiksi Lapissa vaeltelu. Majapaikka (suihkullinen, oma sänky) on tiedossa, reitti merkitty, ei tarvitse kantaa eväitä/ruokaa mukana eikä niin paljon vaatetusta. Pyhiinvaellushan ei oikeastaan kuulu luterilaisuuteen, mutta sen suosio kasvaa jatkuvasti. Vuoden 2005 vaelluksen jälkeen kysyin itseltäni muistiinpanoissani, mitä jäi. "Kun pääsin perille, tuli tyhjä ja haikea olo! Tässäkö tämä

Finisterre tai Fisterra

Jumala kuuluu kaikille - Sari Järä

Kuvat: Katri Harhama

Teksti: Katri Harhama ja Sari Järä

Noin kymmenisen vuotta sitten jossakin yhteydessä, mahdollisesti jouluhartaudessa Lammin kirkossa, kiinnitin huomioni vaaleaan naispappiin, jonka pitämä saarna oli puhutteleva ja hyvä. Muistan ajatelleeni, että erityisesti meitä naisia ajatellen, on hienoa, että papeissa on myös naisia. Oli helppo samaistua naisnäkökulmasta tuotettuun sanomaan. Mietin kuka on tuo vaaleahiuksinen pappi, millainen hän on ja mistä hän tulee.

Katri Harhama & Sari järä

Lokakuussa 2012 tapasin Sari Järän henkilökohtaisesti ensimmäisen kerran. Hän perehdytti minut uuteen tehtävään, ehtoollisessa avustamiseen. Avustin häntä sunnuntain messussa, jonka jälkeen kävimme kirkkokahvilla hänen ja kanttori Hanna-Leena Toivolan kanssa. Seuraavana päivänä ehdotin Sarille lenkkeilyä. Tutustuminen tapahtui pikkuhiljaa tunnustellen, emme silloin vielä tienneet, että ajatuksemme kohtaisivat monin tavoin ja että viihtyisimme hyvin toistemme seurassa.

Sari on pohdiskeleva ja luova, siksi päätin esitellä hänet, meidän seurakunnan oman kappalaisen, pyytämällä häntä kirjoittamaan jotakin itsestään ja hänelle tärkeistä teemoista:

1. Tieni papiksi

Olen kotoisin Pohjois-Pohjanmaalta, Oulun läänin Pyhäjärveltä. Lukion jälkeen halusin itsenäistyä ja päästä pieneltä paikkakunnalta uusiin, suurempiin kuvioihin. Lähdin Vantaalle töihin, ja kaupan alalla kuluikin useita vuosia ennen kuin aloitin sosionomiopinnot ammattikorkeakoulussa. Valmistuttuani sain heti töitä mielenterveysalalla, ja aloitin työn ohessa piakkoin myös opiskelut Helsingin Yliopiston teologisessa tiedekunnassa.

Moni on kysynyt, miksi halusin papiksi? No, ei se pappeus heti mielessäni ollutkaan, vaan ylipäänsä kiinnostus hengellisiin asioihin ja teologiaan. Olin jo lapsena tullut siihen johtopäätökseen, että eihän siinä ole mitään mieltä, jos elämä ei jatku kuoleman jälkeen. On oltava jotain muutakin. Pohdin lapsena sitäkin, synnynkö ehkä uudelleen jonakin toisena ihmisenä. Olen tavallisesta kansankirkollisesta kodista, ja juurruin luontevasti kristillisyyteen. Paras ystäväni oli koko peruskouluajan helluntailaistyttö, jonka mukana kuljin mielelläni hengellisissä tilaisuuksissa. Voimakkaan hengellisen heräämisen koin alle parikymppisenä. Siihen aikaan karismaattinen kristillisyys veti puoleensa. Tätä nykyä voisin luonnehtia, että olen sydämeltäni "karismaattinen körtti".

Kutsu pappeuteen selveni minulle työharjoitteluni aikana Haapajärven seurakunnassa. Työ tuntui heti jotenkin tutulta ja luontevalta, olinhan jo ollut hyvin ihmisläheisissä töissä aiemminkin. Ihmisten auttaminen, tukeminen ja rohkaiseminen olivat asioita, joita edelleen halusin tehdä, ja pappeuden mukana tulivat mukana mahdollisuudet avoimesti rukoilla, siunata ja harjoittaa Jumalan palvelemista. Työssä oli sopivasti sosiaalisuutta sekä yksinäistä työskentelyä. Mikä tietenkin ilahdutti, papin työssä sain myös hyödyntää musikaalisuuttani sekä kirjoittamisen kaipuutani. Palveluala kaupassa ja mielenterveystyö sekä jo oma elämänkokemus olivat hyvä pohja pappeuteen. En ollut enää ihan tyttönen kun aloitin "uuden elämän" ihan uudessa paikassa ja uudessa työssä Lammilla.

Nyt kymmenen vuoden pappeuden jälkeen olen vielä vähemmän tyttönen. Olen keski-ikäinen nainen ja saanut oppia paljon elämästä ja ihmisyydestä näinä vuosina. Työ kuoleman parissa on opettanut valtavasti elämän hauraudesta ja se on tuonut tärkeää perspektiiviä elämääni. Tiedostan kirkkaammin sen, miten oma elämänikin voi päättyä milloin tahansa. Kuolevaisuuden tiedostaminen tuntuu haikealta, koska tämä elämä on niin hieno lahja ja siinä on niin paljon kauneutta. Ei siitä

tahtoisi luopua. Se sama tietoisuus antaa myös rohkeutta elää omannäköistä elämää, kykyä nauttia enemmän tämän päivän lahjoista ja pienistäkin arjen iloista, toteuttamaan haaveita eikä siirtämään niitä tuonnemmaksi. Elämän lyhyyden ja ainutkertaisuuden vinkkeli auttaa myös olemaan murehtimatta liiaksi sitä, mitä muut mahdollisesti ajattelevat minusta ja elämästäni.

KOHTI PAREMPAA ELÄMÄÄ

Kaikki varmasti pohdimme sitä, miten voisi nauttia elämästä ja miten saada sisäistä rauhaa ja tyytyväisyyttä. Hyvä kirjallisuus voi auttaa peilaamaan tätä pohdintaa ja tuomaan oivalluksia. Minulle merkittävä löytö on ollut *Anthony de Mellon* ”*Havahtuminen*”. Luin sen jo vuosia sitten, mutta sydämeni maaperä ei ollut silloin muokkaantunut ottamaan sen vahvaa ja käänteentekevää antia vastaan. Nyt on toisin. Voin lämpimästi suositella kirjaa kaikille. Mutta purematta sitä ei pidä niellä.

Yksi suuri tyytyväisyyden este on se, että me ihmiset asetamme usein kohtuuttomia kriteerejä elämällemme; pitäisi olla aina enemmän kuin on, pitäisi kyetä ponnistelemaan nopeammin, korkeammalle ja voimakkaammin. Ja kun emme pystykään täyttämään ihanteitamme, iskee syyllisyys ja huonommuuden tunne. Kyse on siis lähtökohtaisesti ajattelun tasolla tapahtuneesta virheellisestä koodauksesta, vääränlaisesta ohjelmoinnista, ei todellisuudesta. Kun vain löysäisimme suitsia, ottaisimme rennommin emmekä asettaisi itselle ja muille niin suuria vaatimuksia, niin kaikki olisi helpompaa ja elämästä voisi nauttia enemmän. Tie onnellisuuteen käy hellittämisen kautta, sanoo de Mello. Tietenkin tämä hellittäminen vaatii prosessointia ja psyykkistä työtä, ei se hetkessä käy.

”Autuaita ovat ne, jotka osaavat nauraa itselleen, sillä heiltä ei tule huvia puuttumaan”, kirjoittaa runossaan *Aino Suhola*. Se kyky meiltä usein puuttuu. Otamme kaiken, erityisesti epäonnistumiset, niin kamalan vakavasti. Kasvojen menettämisen pelko on hirmuinen. Miksi on aina niin tärkeää pyrkiä näyttämään fiksulta ja filmaattiselta muiden edessä, kun samaan aikaan tiedämme ettei kukaan ole sellainen todellisuudessa? Ja tämä yhteiskuntamme vielä ruokkii täydellisyyteen pyrkimistä ja erilaiset ”oikean elämäntavan” barometrit häilyvät päämme yläpuolella. Täytyisi enemmän uskaltaa luottaa omaan sisäiseen viisauteen siitä mikä on hyväksi itselle kuin ympärillä pauhaaviin besserwissereihin.

Lähtökohta on siis se, että kaikki me olemme epätäydellisiä, usein heikkoja ja epävarmoja. Olen saanut havaita, että omien heikkouksien kanssa kamppaileminen on tuonut myös jotain hyvää. On helpompi ymmärtää myös toisten heikkouksia. On helpompi olla arvostelematta ja tuomitsematta. Kun on

tullut tutuksi oman varjonsa kanssa, myös armo on tullut lähelle ja todeksi, armo on tullut oikeastaan välttämättömäksi.

Armo ei siksi ole minulle vain jokin etäinen, kristillinen sana, jota hoen saarnatuolistaviran puolesta. Armo on kaikki. Ilman sitä tie on tukossa. Enkä tarkoita vain Jumalan armoa, vaan myös sitä armoa jota me ihmiset keskenämme tarvitsemme: anteeksiantoa. On katsottava paljon sormien lävitse. Se on välttämätöntä, jotta ihmisten välinen todellinen läheisyys on mahdollista. Ei voi odottaa lähelleen ihmistä, joka vastaisi täydellisesti omia odotuksia ja joka olisi aina vain hyvä ja ihana. Et sinä, en minä, ei kukaan ole sellainen.

Anthony de Mellolla on muuten tapana kirjoittaa aika raflaavasti. Varmaankin siksi, että tärkeästä sanomasta edes jotain menisi perille. Hän mm. kutsuu kaikkia pöljiksi. ”Minä olen pöljä, sinä olet pöljä, me kaikki olemme pöljiä.” Tavallaan tämä radikaali sanoma löytyy Raamatustakin: me kaikki olemme syntiä tehneet ja Jumalan kirkkautta vailla.

JUMALAA EI VOI SELITTÄÄ

Haluan välttää puhumasta Jumalasta liian varmalla äänenpainolla, suulla suuremmalla. Hänen tahtoaan ei voi monestikaan tietää. On toki asioita, johtolankoja, joita voidaan vetää Raamatusta. Kukaan tuskin kiistää kymmenenkäskyn tai Jeesuksen opetusten merkitystä ja viisautta. On luonnollista ymmärtää ne Jumalan ajattomaksi tahdoksi.

Mutta Raamatussa on myös asioita, jotka ovat liitoksissa aikaan, paikkaan jayhteiskuntajärjestykseen. Mitkä ne asiat sitten ovat, niistä toki kiistellään ja edelleen kirkkokunnat hajautuvat erilleen erilaisten tulkintojen tähden. On viisasta nöyryyttämyöntää se, että mikään kirkkokunta ei omista koko totuutta Jumalasta ja hänen tahdostaan, meillä kaikilla on vain kuvauksia, sanoja Jumalasta, jotka nekin ovat vain ”likiarvoja”.

Jumala on aina suurempi ja erilaisempi kuin ajatuksemme ja toiveemme hänestä. Uskon, että Jumala toimii paljon massiivisemmin kuin voimme ikinä uskoa. Jos Jumala on luonut tämän kaiken, jos hän on luonut ihmisen, toki hän on koko ajan kaikkialla. Älköön kukaan pyrkikö rajaamaan Jumalan toimintaa vain tietynlaisen porukan hyväksi, vain tietynlaisen ajattelun tai uskon avulla mahdolliseksi. On lohdullista ajatella, että Jumala on sielläkin missä hänen ei kuvittelisi olevan. Jumala kuuluu siis kaikille ja hän on lähellä jokaista.

Jumalan selittämättömyys tulee väistämättä esiin myös tämän kärsivän maailman dilemmassa. Miksi, Jumala, miksi sallit tämän kaiken jatkua näin? Kärsimyksen ongelmaa emme voi pyyhkäistä maton alle millään argumenteilla, emme voi muuttaa pahaa hyväksi hienoin teologisin korulausein. Arvostettua, edesmennyttä teologi *Juhani Rekolaa* siteeraten: ”Vaikka toivottomuus ja tappio ovat totta, kuitenkin Jumala on.” Mielestäni tässä ajatuksessa tullaan ääripisteeseen, josta ei voi eikä tarvitse mennä eteenpäin. Kärsimyksen ongelmaa ei tarvitse yrittää ratkaista. Jumala on. Kaikesta huolimatta. Minusta ajatus on hyvin lohdullinen. Tässä kohtaa loppuu ihmisen rajallisen ajattelun kyky, tähän voi lopettaa ja nöyrtyä sen edessä: Salattu Jumala toimii kärsivässäkin maailmassa.

Sari Järä

Laurin Kirkkovaellus 12.8.2017

Teksti & Kuvat: Soile Lassila

Pyhän Laurentiuksen tarina.

Pyhä Laurentius, suomeksi myös *Pyhä Lauri* toimi Rooman kirkon diakonina kolmannella vuosisadalla ja kärsi marttyyrikuoleman keisari *Valerianuksen* vainoissa 10. elokuuta 258.

Laurentius sai määräyksen viedä Rooman seurakunnan omaisuuden keisarille. Hän jakoi varat kuitenkin köyhille ja vei heidät keisarin eteen sanoen, että he ovat kirkon oikea aarre. Laurentiusta piinattiin ensin ruoskilla ja asetettiin sitten halsterin tapaiselle rautalankaverkolle poltettavaksi. Hänen kerrotaan pysyneen lujana ja tyynenä keskellä tuskiaan, jopa pilkanneen pyöveleitään pyytämällä, että nämä kääntäisivät hänet kyljelleen, jotta sekin puoli paistuisi.

Laurentius oli keskiajan kuuluisimpia pyhimyksiä.

Hetki kirkossa ennen vaellusta.

Suomessakin on monta hänen mukaansa nimensä saanutta Pyhän Laurin kirkkoa, muun muassa Lohjalla, Vantaalla, Janakkalassa ja Mynämäellä. Pyhä Laurentius oli entisen Lappeen kunnan suojelupyhimys ja oli myös kuvattuna sen vaakunassa.

Laurin Kirkkovaellus on järjestetty jo kaksikymmentä kertaa. Vaelluksesta ovat vastanneet vuorovuosina Lammin ja Hollolan seurakunnat sekä Hämeenkosken ja Kärkölän kappeliseurakunnat. Tänä vuonna päävastuu oli Lammin seurakunnalla.

VAELLUS aloitettiin kokoontumalla Lammin kauniiseen kirkkoon, missä kotiseutuneuvos *Kaisu Koskue* selvitti lyhyesti Lammin kirkon vaiheita ja vaellukselle nimen antaneen Pyhän Laurin elämää. Sattui sopivasti juuri tälle viikonlopulle, että Virosta Karulan seurakunnasta, joka on Hämeenkosken ystävyysseurakunta, saapui seurakuntalaisia vierailulle Hämeenkoskelle. Osa vierailijoista otti osaa vaellukselle. Karulan seurakuntalaisten matkanjohtajana ja erinomaisena tulkkina toimi Elvan seurakunnan pappi *Vallo Ehasalu*

Kirkkoherra *Heli Ulvinen* piti vielä hartaushetken ja matkaan siunaamisen jälkeen oli hyvä lähteä vaellukselle.

VAELLUKSELLE lähtijöitä oli runsas joukko, peräti 61vaeltajaa. Karulan seurakuntalaisia oli 19. Varmaan monen mielessä kaikui vielä kaunis laulu, jonka lauloimme kirkossa. Gaelinkielisen kansanlaulun sävelmän. Ensimmäinen säkeistö kuuluu näin:

"Nousta sain aamuun, lintujen lauluun. Jumalan luomiskauneuteen. Lauluista kiitän, aamuista kiitän. Raikkaina kohtaan ne uudelleen."

Todella kaunis sää ja 18 km pitkä vaellus pääsi

Hiljaisen vaelluspätkän siunaaminen.

Hämeenkosken diakoniatyöntekijä Eila Kamppinen ja Elvan seurakunnan pappi Vallo Ehasalu Virosta.

Kotiseutuneuvos Kaisu Koskue kertomassa paikan historiaa.

alkuun. Ensimmäisenä Ristin kantajana oli Lammilla kappalaisen virassa toiminut, nyt jo eläkkeellä oleva *Pentti Pohto*. Sopivin välein vaihdettiin ristinkantajaa matkan aikana. Vaellusreitti oli hyvin suunniteltu, ja siitä olivat vastuun kantaneet *Antti Hakamäki* ja *Jürgen Skaffari*. Huolto pelasi koko matkan moitteettomasti ja siitä vastasivat *Matti Kähäri* ja *Hannu Roppo* Hämeenkoskelta.

ENSIMMÄINEN Pysähdyspaikka oli Biologisella asemalla. Siellä oli tarjolla sämpyläkahvit. Kauniissa vehreässä puistossa pidettiin pieni hartaushetki. Myös pieni pala historiaa oli paikallaan. Kaisu kertoi mm. paikalla olleen, ennen Biologista asemaa, Lammin Ison Pappilan. Tästä oli hyvä lähteä jatkamaan vaellusta. Seuraava vaellustaipale kulki vanhaa Ylistä Viipurin tietä. Aurinko paistoi ja matkanteko sujui hyvin. Sanotaan, että matkanpituus ei uuvuta, mutta kova vauhti vie voimat. Edessä kulkevalla Ristinkantajalla on vastuu vauhdin pidossa, jotta kaikki jaksaisivat hyvin loppuun asti. Kyllä porukat antoivat moitteita, jos vauhtia oli liikaa.

TAUKOA, ja siihen kuuluvaa tarinaa oikein odotti, mitä Kaisu meille kertoi. Oli tarina sarjamurhaajasta Kerpeikkarista, ja Lammin 1400-luvulla eläneestä kirkkoherrasta, herra *Bengtistä* ja hänen omistamastaan Herpentistä.

VAIKUTTAVIN vaellustaipale oli hiljaisuuden vaellus. Siinä toivottiin, että kukaan ei puhu mitään. Ollaan hiljaa ja kuljetaan. Hiljainen vaellustaipale sai oman erillisen siunauksen. Siunauksen pitivät Hämeenkosken diakoniatyöntekijä *Eila Kamppinen* ja Elvan seurakunnan pappi *Vallo Ehasalu*. Vaelluksen aikana hiljaisuus toi voimakkaana tuntemuksen kuulua luontoon, sen ääneen ja äänettömyyteen. Aivan, kuin palkkioksi, että onnistuimme tässä

Pyhän Laurin halsteri

vaellustaipaleessa, meitä odotti juoma tauko ja mehevä banaani. Voi, miten se maistui hyvälle! Siinä taas annoimme kiitosta huoltomiehille, koska saimme hyvin energiaa loppupätkälle.

ENSIKERTAAN vaelluksella oli useampia. Omia voimavaroja kokeilevia, ja rohkeasti vain porukkaan mukaan lähteviä. Näin oli pariskunta *Kirsti ja Jorma Lundström* mukana. Kirsti vaimo oli

Aviopari Kirsti ja Jorma Lundström

ensimmäistä kertaa näin pitkällä vaelluksella. Hänelle vaellus oli kuntonsa testaus fyysisesti ja henkisesti rikas kokemus. Jorma kertoi olleensa aivan ensimmäisellä vaelluksella, kaksikymmentä vuotta sitten. Hän kertoi kantaneensa, aivan vahingossa koko matkan Ristiä, ja kukaan ei oikein osannut apua siihen tarjota. ”Ei se Risti mitään juuri painanut”, hän tuumasi. Jormalla on ollut myös vahva luottamus seurakunnassa. Hän on toiminut kirkkovaltuustossa ja kirkkoneuvoston varapuheenjohtajana hän on ollut kymmenen vuotta. Nyt Jorma jatkaa toista kautta seurakuntayhtymän kirkkoneuvostossa.

PÄÄTEPISTE. Hämeenkosken Pyhän Laurin kirkon rauniot olivat jo lähellä. Ilma oli koko vaelluksen aikana tosi hyvä ja juuri sopivasti oli aurinkoa ja pilvistä. Uhkana oli saada ukonilma ja sadetta. Se antoi odottaa itseään. Saavuimme Hämeenkosken seurakuntatuvalle, missä meitä odotti maittava keitto ja kahvit mustikkapiirakalla. Näiden ruokien loihtijana oli *Kaisa Rekola*. Päätös oli yksimielinen, että messu pidetään Hämeenkosken kirkossa, kun sääennustus oli uhkaava. Messussa saarnasi Hämeenkosken kappalaisen sijainen *Arja Etola*.

LOPUKSI jaettiin vaeltajille Piispa *Matti Revon* allekirjoittama *Kirkkovaellus-todistus*. Tällä vaelluksella kaikki jaksoivat loppuun asti. Kotimatkan alkaessa, joka tapahtui Linja-autolla Lammille, alkoi se raju ukonilma ja rankka vesisade riepottamaan luontoa, mutta meille Taivaan Isä antoi hyvän vaelluspäivän ja -ilman.

Joka uhraa kiitosta,
se kunnioittaa minua.
Joka pysyy oikealla tiellä,
saa nähdä,
kuinka Jumala pelastaa.
Ps. 50:23

RUNOJA

Asta Granat-Tapaila

Valikoituja teokset

Viitta pahuuden Sä
harteiltani riisu,
sydämeeni lämpö luo,
lapsen pienen avoin mieli
teot hyvät,
kiitoksen käyvä kieli,
ne mulle kaikki suo

tiellein jossa ilolla
Jeesusta voin palvella

(2003)

Ristin takaa valo kirkas loistaa
pimeyden, tummain polkuin ylle,
säteilee se lohdutuksen
etsijälle, hyljätylle.
Jeesus, säteen koskettaa sä anna
valoon uuteen, nosta, kanna.

Ristin takaa valo rakkauden loistaa,
ristin juureen polvistun,
Jeesus kuolemasi kautta,
kurja, syntinen, myös pelastun,
Rakkauden määrää suurempaa ei
alla taivaan, mitään, milloinkaan.

Ristin takaa säde ilon loistaa
Jeesus, tielles viitoittaen, oikeaan,
pelot, murheet matkaltani poistaa
ikieloon johdattaa
pääsiäisen kulkemasi tie
taivaan ilooon meidät vie.

(2003)

Tuulten pauhu
laantunut on vainen
sydän hiljaa kuuntelee
taival taakse jäänyt mainen
on rauha iltahetken ihmeineen

Pimeys jos katttoin yllä
en pelkää vaaraa, vastauksia sen,
Vapahtaja kanssain, kyllä,
matkani on turvainen.

(1997)

kiitos päivästä tästä,
joka ehtoolle kallistuu,
kiitos syksystä, hämärästä,
mi yllemme verhoutuu,
anna Jeesus Sä käydä matkaa
lampuin palavin
ja voimaa sanastasi anna,
että valvoa jaksaisin.

kerran saan mä luoksesi tulla
iloon taivaan, loisteeseen,
maan pimeys vain muisto on mulla
etees kun astelen.
sato kerätty, marjat maiset,
eessäsi punnitaan,
Suo Jeesus, mun vakkaseni,
että painavaks havaitaan.

(2003)

tehtävää, jos monta mulle suotu,
yks` vain on ylempänä muita,
vähäisin ei koto, arkiruotu,
jotka hoitooni myös sain,

mutta käydä Herran tiellä,
onnen suuren löydän siellä,
missä köyhä juoda janoo,
missä lapsi kättä anoo,
missä joku odottaa
polullansa kuulijaa.

(2005)

Sävelet täyttivät kirkossa
sydämeni huoneen.
Itkin.
Lapsi sisälläni
käpertyi koloons
oli hiljaa
ja kuunteli.

Iloa ja tuskaa.
Iloa musiikin lohdutuksesta
surua mitättömyydestä
ettei osannut olla enenmmän
vain nurkkaan käpertynyt

onnea vailla.

(2005)

lehvistön alla
lepopaikka,
tila itkulle ja ilolle,
kaipaukselle,

Isä,
tuulenvireessä
kosketuksesi

(2003)

Oma risti jokaisella
kannettavaksi
tänään kevyt
huomenna raskas,
ja tuska siinä sivussa
kuin seuralainen, joka
ei ymmärrä
luopua tuttavuudesta,

mutta elämässä
jokin suurenpi,
joka johdattaa ja
auttaa ristin kantamisessa
tänään, huomenna.

Enkö uskoisi Hänen
käsiinsä elämääni
risteineen?

RUOKAPISTE

**Älä köyhyyttä,
älä rikkautta minulle anna;
anna minulle ravinnoksi
määräosani leipää.**

Sananl. 30:8

**Reseptit on
valikoinut
Markus Kartano**

Seuraavat reseptit ovat teoksesta ”Raamatun ajan herkkuja - Sovellettuna suomalaiseen keittöön, 1980”. Tässä Malvina Kinardin ja Janet Crislerin laatimassa, hyvinkin mielenkiintoisessa, teoksessa tuodaan Raamatun ajan ruokareseptit kotikeittiöön. Vaikka teoksen suomalainen kustantaja on sovittanut reseptit suomalaiseen keittiöön sopiviksi, niin reseptien alkuperäinen luonne on lähestulkoon sama kuin muinaisia aikoina.

BETANIAN MUNAKAS

6 - 8 hengelle

1 ½ rkl voita

1 rkl hienonnettua sipulia

½ kkp hienonnettua kypsää lampaan lihaa

125g hienonnettuja sieniä

6 munaa

½ kkp kermaa

suolaa, vastajauhettua valkopippuria

2 rkl juustoraastetta

Sulata voi pannussa ja ruskista sipulit siinä kevyesti. Lisää pannuun liha ja sienet ja sekoittele, kunnes kaikki on kuumaa.

Vatkaa keskenään munat, kerma ja mausteet, kaada seos pannuun ja anna jähmettyä miedolla lämmöllä.

Kun munakas on vielä hieman löysää, ripottele juustoraaste sen pinnalle ja pane se uuniin muutamaksi minuutiksi.

Tarjoa välittömästi.

NAUDANPAISTI HAPANKERMASSA
8 – 10 hengelle

¼ kkp oliiviöljyä

2 ½ - 3 kg:n naudanpaisti

2 hienonnettua keskikokoista sipulia (1 valkosipulin kynsi)

2 rkl vehnäjauhoja

1 l vettä

2 laakerinlehteä

suolaa, pippuria

¼ tl provencen mausteyrttisekoitusta

¼ tl jauhettua inkivääriä

½ l hapankermaa, smetanaa tai kermaviiliä

Ruskista liha oliiviöljyssä padassa joka puolelta kauniin ruskeaksi, nosta se pois padasta ja pidä lämpimänä.

Kiehauta sipuli ja valkosipuli samassa öljyssä läpikuultavaksi, ripottele joukkoon jauhot ja ruskista niitä hetken aikaa.

Pane liha takaisin pataan ja lisää joukkoon vesi ja mausteet. Sulje pata tiiviillä kannella ja kypsennä lihaa miedolla lämmöllä tai uunissa (165 °C) parin tunnin ajan eli kunnes se on melkein kypsää.

Lisää hapankerma ja kypsennä edelleen, kunnes liha on täysin kypsää. Poista rasva kastikkeesta ja tarkista sen maku.

Leikkaa paisti ohuiksi viipaleiksi ja tarjoa se kastikkeen ja pitaleivän kera.

KEIKAUTETTU OMENAKAKKU
Läpimitaltaan noin 23 cm:n kokoinen kakku

¼ kkp voita

2 kkp omenalohkoja

½ kkp hienonnettua mantelia

1 muna

½ kkp sokeria

1 ½ kkp vehnäjauhoja

2 tl leivinjauhetta

½ tl suolaa

appelsiinin raastettu kuori

½ kkp maitoa

Sulata voi noin 23 cm:n läpimittaisessa piirakkavuoassa. Levitä omenalohkot ja hienonnettu manteli vuokaan.

Vatkaa muna ja sokeri vaahdoksi. Sekoita joukkoon kuivat ainekset sekä appelsiinin kuori. Lisää maito ja vaivaa taikinaksi.

Levitä taikina vuokaan omenien ja manteleiden päälle ja kypsennä kakku uunissa (165 °C).

Irrota kakku vuoan reunoista veitsen avulla ja kumoa se tarjoiluvadille.

Halutessasi voit tarjota kakun kanssa kermaa, hieman sulanutta jäätelöä tai vaniljakastiketta. Huom. Omenien sijasta voit käyttää kakkuun aprikooseja, persikoita tai luumuja.

Kaunisniemestä kajahtaa

Teksti & Kuvat: Hanna Saarinen

Seurakunnan leirejä on järjestetty yleisesti vasta 1950-luvulla. Lammin seurakunnan historiakirjan mukaan, Kaunisniemessä alettiin pitää tyttöjen ja poikien leirejä 1940-luvun lopulla vapaaehtoisvoimin. Leirit olivat *Heli Ulvisen* mukaan alle rippikouluikäisten tyttöjen ja poikien leirejä. Leirit olivat telttaleirejä. Sauna ja ns. leirimaja (keittiörakennus) valmistuivat 1958. Vuoteen 1978, jolloin valmistui nykyinen päärakennus, leirien majoitus oli telttamajoitusta. *Törmälehdon Anneli* tuli nuorisotyönohjaajan virkaan v. 1970 palvellen siinä virassa n. 40 vuotta. Hänen aikanaan tyttöjen ja poikien leiritoiminta vakiintui ja niitä alettiin 1980-luvulla kutsua varhaisnuorten leireiksi.

Annelin jälkeen seurakunnassa on jatkunut aktiivinen varhaisnuorisotyö, joista ”varkkaleirit” ovat seurakuntalaisille, koululaisten vanhemmille ehkä kaikkein tutuimpia. Leirejä on yleensä järjestetty koulujen loma-aikoina.

Vuosien varrella vanhemmat ovat kokeneet leirit tärkeiksi ja merkityksellisiksi. Leireistä on tullut seurakunnalle paljon positiivista palautetta viime aikoina ja ne ovat olleet niin suosittuja, etteivät kaikki halukkaat ole mahtuneet leirille. Allekirjoittanut päätti olla tänä keväänä ajoissa ja soitti kirkkoherranvirastoon jo heti samana päivänä ilmoitusajan alkaessa, päivän viimeisellä minuutilla. Äiti ehti ja lapsi pääsi leirille.

Kaunisniemen leirikeskus

Menneenä kesänä järjestettiin perinteisesti kaksi leiriä Kaunisniemessä, joista heinäkuun leirin ensimmäinen osa oli 1.-2.-luokkaisille 13.–15.7. ja jälkimmäinen 3.-6.-luokkalaisille 15.–17.7.

Lammin seurakunnan nuorisotyöohjaajana vastikään aloittanut, *Sami Laulajaiselle* on tärkeää järjestää lapsille kiva leiri ja kivaa ohjelmaa Raamatun hengessä. Samilla oli apunaan leirillä kirkon nuorisotyönohjaaja ja lastentarhan opettaja *Saara Selin* ja viisi isosta n. 20 leiriläistä kohden. Kirkkohallituksen tarkkaan määrittelemät turvallisuusohjeet velvoittavat leirin järjestäjää tiedottamaan vanhempia säännöistä. Tänä vuonna vanhemmat saivat seikkaperäisen kyselylomakkeen sääntöineen ilmoittautumiskaavakkeen mukana.

Karoliina Harhalan jäljiltä seurakunnassa on paljon innokkaita isosia toiminnassa. Samin mukaan ”kun teet hyvin saat tehdä enemmän”, pätee tässäkin ja suurien saappaiden täyttäminen on otettu tosissaan vastaan. Eikä kesken leirikesän,

Lapset maalasivat pienryhmissä Nooan arkin Raamatun kertomuksesta

Lapset tekivät leirillä ”kepparit”

uuteen seurakuntaan mukaan hyppääminen saanut jo 18 vuotta alalla työskennellyttä Samia hämilleen. Työnsisältö ei muutu, vaikka fyysinen ympäristö vaihtuu. Saaran huikatessa leirin tiimellyksessä, että lasten kanssa on ollut mukavaa, vieraassa seurakunnassa on aina hakemista tapojen ja paikkojen kanssa.

Leirin kantava teema oli raamattu. Lasten oli tarkoitus tehdä raamattuun liittyviä askarteluja, joita leirillä käydessäni oli mm. maalaus Nooan arkki kertomuksesta. Lapset jaettiin leirillä pienryhmiin, yhdellä isosella oli 4-5 lasta.

Tavoitteena oli, että keskeistä leirillä on laulu, leikki, yhdessäolo, tekemisen riemu ja tutustuminen toisiin lapsiin. Lisäksi yhtenä tavoitteena oli liikkua leikkien ja lautapelien muodossa myös pihapiirissä ja luonnossa. Lapset askartelivat kierrätysmateriaaleista kepparit, joille innostuivat rakentamaan esteradan, jossa leikkimielisesti kisailivat. Sami toivoi, että leiristä jäisi lapsille positiivinen kokemus seurakunnasta ja yhdessäolosta. Tämä oli ollut ilmeisen onnistunut, koska samoja leiriläisiä oli tulossa syysloman leirille, joka järjestettiin lokakuun alussa.

Osalle yöpyminen Kaunisniemessä voi olla ensimmäinen kerta poissa kotoa. Lisäksi huoneen jakaminen parin, kolmen kanssa voi olla vieras kokemus. Jokaisen lapsiryhmän kanssa huoneessa nukkui yksi isonen, joka tuo lapsille turvaa. Jokaiselle annetaan leirillä mahdollisuus myös yksinoloon, koska kaikki eivät halua tehdä ryhmässä.

Ilmari Saarinen 8v., oli mukana leirillä ensimmäistä kertaa. Huonetoverinsa *Rasmus Rintama* sen sijaan oli jo konkari leiriläinen. Molemmat sanoivat kepparien askartelun mieluisimmaksi puuhaksi. Myös uiminen ja saunominen osoittautuivat poikien lempipuuhaksi. Ilmari kertoi, että ovat pelanneet lenttistä, lipunryöstöä (jonka oli voittanut) ja kirkkistä.

Lisäksi hyvä ruoka ja iltanuotio olivat päällimmäisenä Ilmarin mielessä.

Tyytyväisyyttä uhkui myös yksi leirin isosista, *Alma Leino*, lasten maalaillessa Nooan arkki kertomuksen kohtauksia ryhmittäin. Alma on leirillä seitsemättä kertaa. Hän halusikin ryhtyä isoseksi kokeakseen uudelleen saman tunteen, joka hänellä jäi ripariltaan ja tarjota se edelleen lapsille. Alkuvuosien ujous ja arkuus on karissut ja Alma on saanut leirien myötä roppakaupalla esiintymisvarmuutta ja uskallusta sanoa tarpeen vaatiessa ”ei” lapsille. Välillä lapsiryhmät ovat luonnollisesti vilkkaita, mutta se ei ole Almaa lannistanut. Hän pitää siitä, että joutuu tekemään töitä leirin onnistumisen eteen yhdessä muiden isosten ja ohjaajien kanssa. Kaiken lisäksi lasten onnistumisen kokemukset ja ilo saavat Alman lähtemään leireille yhä uudelleen isoseksi.

Tulevaisuuden suunnitelmina Samilla on jatkaa suosittua säbäkerhoa ja kerho-ohjaajien kouluttamista Lammilla. Sähköisen ilmoituslomakkeen mukaan tuominen olisi helpottava lisä työhön.
Lopuksi Sami toteaa Lammin Sydämen lukijoille, että mielen on vallannut haikeus ja kiitollisuus tässä vaiheessa, kun Kaunisniemen pitkäaikaiset emännät jättivät leirikeskuksen. Seurakunnan puolesta Sami haluaa kiittää heitä menneistä vuosista. Hän haluaa myös luvata uuden edessä, että vaikka leirit eivät enää kaikki välttämättä Kaunisniemessä toteudu, ei hyvin alkanutta leiriperinnettä olla katkaisemassa. Keväällä jälleen leirit normaalisti, joista ilmoittellaan tammikuussa, kunhan budjetit ja suunnitelmat varmistuvat. Sami kiittää myös omasta puolestaan, uutena Lammilaisena hänet on otettu hyvin vastaan. Siunattua joulun odotusta kaikille.

Lapset sitoivat ristit Pääjärven rantaan

TEESEJÄ UNELMIEN KIRKOSTA

Teksti & Kuvat: Markus Kartano

Juuri siitä,
että sinä kuljet
kanssamme,
näkyy sinun armosi.

2. Moos. 33:16

Reformaation juhlavuoden kunniaksi Lammin seurakunnassa vuoden 2017 kinkeriteemana oli ”Luterilaisuuden aarteet”. Lokakuun 31. päivänä 2017 on kulunut viisisataa vuotta siitä, kun *Martti Luther* naulasi kuuluisat teesinsä Wittenbergin linnankirkon oveen. Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa merkkivuotta vietetään nimen ”Armoa 2017” alla. Nimi viittaa armoon käsitteenä, mutta myös pyyntönä ja kehotuksena. Merkkivuosi ohjaa pohtimaan, mitä omassa seurakunnassa nyt olisi uudistettava – eikä vain seurakunnassa. Armo on läsnäoloa ja yhteistä matkantekoa – sitä, ettei jää yksin.

Kinkeriperinne elää ja voi hyvin Lammin seurakunnassa. Viime kevään kinkereiden ohjelmassa oli odotetusti kristillisen uskon opetusta, yhdessä laulettavia virsiä, kahvitarjoilua, keskustelua ja yhdessäoloa. Papit *Heli Ulvinen*, *Sari Järä* ja *Iina Jokilaakso* vetivät kinkeritilaisuudet, joihin osaa otti myös kanttorit Hanna-Leena Toivola ja Kimmo Puunenä. Papit johdattelivat seurakuntalaiset kinkeriaiheeseen: Luther puuttui aikanaan katolisen kirkon epäkohtiin esim. aneisiin, joilla saattoi korvata hyvitystekoja, ostaa rahalla taivaspaikka. ”Kun raha kirstuun kilahtaa, sielu taivaaseen vilahtaa”. Aneet olivat tärkeä tulonlähde katoliselle kirkolle. Lutherin keskeisistä ajatuksista kehittyi luterilaisuuden aarteita. Ensiksikin ihminen pelastuu yksin uskosta, yksin armosta, yksin Kristuksen tähden.

Nykyinen kuva Martti Lutherista on, että hän oli katolisen kirkon solidaarinen kriitikko, joka halusi uudistaa kirkkoa sisältäpäin, ei luoda uutta kristinuskon kevytversiota. Lutherin perintöön nojaten kinkereillä pohdittiin keskusteluryhmissä, mihin kirkkoa tarvitaan tänä päivänä, mitkä ovat hyviä tapoja rakentaa yhteyttä ihmisten välille ja millainen olisi unelmien kirkko/tulevaisuuden kirkko.

Keskusteluaiheilla haluttiin saada seurakuntalaisten ääni kuuluviin, sillä Lammin seurakunnassa on vahva halu vahvistaa jumalanpalveluselämää ja seurakunnan toimintaa kokonaisuudessaan. On olennaista, että seurakuntalaiset voivat ottaa osaa tulevaisuuden suuntaviivoihin – yhdessä olemme vahvempia. Kinkereillä keskusteltiin vilkkaasti, ja ryhmät saivatkin aikaan paljon raportoitavaa. Jokaisen kinkeritapaamisen myötä vetovastuussa ollut pappi kokosi ajatuksista yhteenvedon, ja koko kinkerivuoden aineistosta tulikin kattava ”teesikokoelma”. Millaisia ajatuksia kinkeriteema sitten herätti seurakuntalaisissa?

Kirkko on tärkeä

Kinkereillä katsottiin, että kirkkoa tarvitaan tänä päivänä, koska kirkolla on tärkeä rooli monissa ihmisen elämäkaaren merkkikohdissa, kuten kirkollisten toimitusten hoitamisessa. Kirkko kulkee ihmisen rinnalla läpi elämän onnen hetkien ja on tukena, kun on vaikeaa ja raskasta. Kirkko on turvasatama, joka huolehtii niistä, jotka tarvitsevat apua. Raskaimpia hetkiä ihmisten elämässä ovat, kun täytyy sanoa viimeiset hyvästit rakkaimmille. Hautajaisaika on pysäyttävä, jopa lamaannuttava. Kenenkään ei kuitenkaan tarvitse jäädä yksin omien tummien ajatusten kanssa, sillä apua löytyy mm. omasta kotiseurakunnasta.

Kinkereillä jaettiin huolta kirkkoa koskevista haasteista. Yksi huoli koski jäsenkatoa. Tärkeänä pidettiin kirkon näkyvää roolia yhteisössä, jossa se vaikuttaa. Kun kirkon toiminta on läpinäkyvää ja avointa, sen arvo yhteisön tukipilarina tulee lujittumaan entisestään. Toisena haasteena nähtiin eri ikäryhmien tavoittaminen, erityissegmenttinä nousi esille nuoremmat ikäpolvet. Kirkon tulisi aktiivisesti kyetä hakeutumaan sinne missä kohderyhmät ovat, on kyseessä sitten nuoret taikka vanhat. Yhden kinkeriryhmän ehdotuksena oli, että kirkon työntekijät voisivat keskustella näkyvämmin nettisivuilla tai keskustelufoorumeilla. Ehkä se olisi hyvä keino tavoittaa kohderyhmiä, jotka eivät ota niin aktiivisesti osaa seurakunnan tapahtumiin, mutta kokevat kuuluvaisuutta kirkkoa kohtaan.

Useaan otteeseen keskusteluissa noteerattiin kirkon rooli merkittävänä avustustyön mahdollistajana. Lammi on pieni paikkakunta Kanta-Hämeessä, mutta sieltäkin käsin seurakunta ottaa osaa moniin kansainvälisiin avustushankkeisiin. Seurakunnan lähetystyö on aktiivista, ja moni seurakuntalainen kokee iloa saadessaan kuulumisia nimikkoläheteiltä maailman kaukaisista kohteista. Elämme digitalisaation aikakautta, mikä tarkoittaa sitä, että etäisyydet maailmassa pienevät päivä päivältä. Olemme yhä suuremmissa määrin tekemissä ulkomaalaisten ihmisten kanssa. Kun erilaiset kulttuurit kohtaavat, on tärkeää muistaa, kuinka kohdella lähimmäistä ja antaa apua niille, jotka sitä tarvitsevat. Kansainväliset kohtaamiset luovat myös läheisiä ystävyyssuhteita, ja Lammin seurakunnalla onkin hyvät välit Virossa sijaitsevan Rannun seura-

kunnan kanssa. Ystävyyssuhde alkoi 1990-luvun alkupuolella, ja useamman vuoden ajan Lammin seurakunnassa on ollut käynnissä "Kirkonkello Rannun kirkkoon" –hanke, joka tuli päätökseen menneenä kesänä. Nyt Rannussa kuullaan pitkästä aikaa taas kirkonkellon helähdykset.

Arjen kiireellisyys pohditutti seurakuntalaisia. Nykyään eletään hyvin hetkistä elämää ja kaikilla tuntuu olevan monta rautaa tulessa samaan aikaan. Kaiken arkikiireen keskellä on kirkko, joka jaksaa muistuttaa ihmistä rauhoittumisen ja hiljentymisen tärkeydestä. On hyvä muistaa pysähtyä aina silloin tällöin ja katsoa omaa elämää, ehkä hieman "kriittisten silmälasien lävitse". Ihmisen elämä on lyhyt maailmankaikkeuden mittakaavassa, ja siksi olisi hyvä pohtia, miten elää rauhallisesti ja ristiriidattomasti. Tärkeänä pidettiin, että kirkko on yksilön tukena ja saavutettavissa, kun uskonasiat mietityttävät. Kynnys lähestyä kirkkoa tulisi olla pieni.

Kirkko liittää ihmisiä yhteen

Kinkereillä noteerattiin, että kirkko yhdistää ihmisiä ja on monella tapaa yksi yhteisön merkittävimpiä tukipilareita. Seurakunnissa järjestetään monipuolista toimintaa niin pienimmille kuin isoäideille ja vaareille.

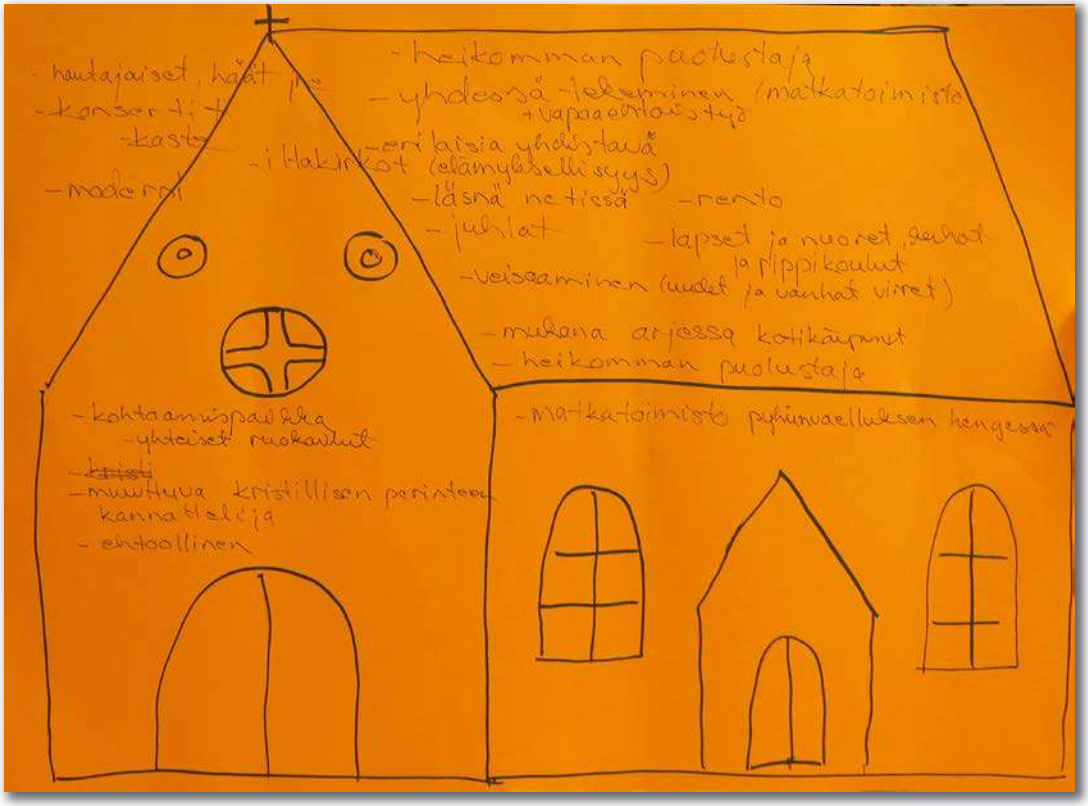

"Unelmien kirkko" - ryhmätyöskentelyn antia

Kirkko yhdistää ja saa ihmiset toimimaan yhteisen hyvän eteen. Kristinuskon arvomaailma on sidos, joka liittää eri osa-alueet yhteen. Ajatellaanpa vaikkapa vapaa-ajan toimintoja ja sitä, kuinka tärkeä rooli esimerkiksi Lammin seurakunnalla on lammilaisten keskuudessa. Lammin kulttuurielämä olisi paljon nuivempi ilman niitä lukuisia kirkkomusiikkikonsertteja, joiden esiintyjiin lukeutuu mm. monia suomalaisia eturivin artisteja.

Lammin seurakunta luo ja ruokkii yhteisöllisyyttä. Ei ole hyvä olla yksin. Jokainen tarvitsee läheisen/ystävän, jonka kanssa jakaa kokemuksia. Seurakunnan tapahtumat ja tilaisuudet antavat mahdollisuuden tutustua uusiin ihmisiin ja jakaa asioita tuttujen kesken, kuten kinkereillä. Lammin seurakunnassa kaikki ovat tervetulleita ottamaan osaa, ja mikä onkin tärkeintä: seurakuntalaisten kesken vallitsee ystävyyden henki.

Lammin seurakunta rohkaisee jokaista uskaltamaan ja näkemään oman arvonsa osana yhteisöä. Kaikki saavat ilmaista oman mielipiteensä, ja hyvä niin, sillä suvaitsevaisuus on hyve ihmisyyttä arvostettaessa. Kinkereillä katsottiin Lammin seurakunnan kykenevän myös tarjoamaan seurakuntalaisille monia mahdollisuuksia osallistua: on rippikouluja, vapaaehtoistyötä, talkootoimintaa, erilaista kerhotoimintaa, joiden puitteissa tehdään paljon hyvää kaikkien eteen.

Ajatuksia Unelmien kirkosta

Tulevaisuus on yhtä aikaa pelottava, koska emme täysin tiedä, mikä meitä odottaa. Toisaalta, tulevaisuus on täynnä toivoa paremmasta huomisesta. Kinkereille osallistuneilla oli mielenkiintoisia näkemyksiä siitä, millainen tulevaisuuden kirkko voisi olla.

"Kirkko pitää pintansa maailman muutoksissa"

Läpi historian Jumalan sanan tulkinta on ollut haaste ja mahdollisuus. Raamatun sana herättää monenlaisia tuntemuksia ja ajatuksia, joita on hyvä punnita ajan kanssa. Unelmien kirkossa Raamattu on kaiken perusta ja kristillisen perinteen kannattelija. Ytimessä ovat jumalanpalvelukset, mutta myös iltakirkot ja muut kirkolliset toimitukset. Seurakuntalaisille traditiot merkitse-

vät paljon, ajatellaanpa esim. joulukirkkoa, joka yhdistää niin monia suomalaisia. Toisaalta esille tuli myös puheenvuoroja, joissa pohdittiin sitä, kuinka jumalanpalvelukset voisivat uudistua ja siten tavoittaa seurakuntalaisia paremmin. Teemamessuja pidettiin hyvinä: Keskiajan henkeen toteutettu messu oli menetys tänä syksynä Lammin seurakunnassa.

"Me haluamme, että kirkko on suvaitsevainen"

Vaikka kirkon toivottiin olevan konservatiivinen ja perinteitä ylläpitävä, niin toisaalta kirkon odotetaan olevan myös suunnannäyttäjä – nyt ja tulevaisuudessa. Unelmien kirkko olisi avarakatseinen ja erilaisia ihmisiä yhdistävä: "kaikki turha syyllistäminen tulisi saada pois". Yhä enemmän ihmiset viettävät aikaa internetissä, ja siellä seurakunnan tulisi myös olla mukana. Kirkko näyttää suuntaa, ja sen tulee olla ajan hermolla, vaikka monet sen toimintamuodot ja toimintamallit nojaavatkin traditioihin.

"Kirkko on kohtaamispaikka"

Unelmien kirkossa kaikilla olisi hyvä olla, ja sen piirissä tehtäisiin arvokasta vapaaehtoistyötä. Kirkko kutsuukin ihmisiä jatkuvasti ottamaan osaa, ja jokainen meistä omaa sellaista tietotaitoa, joka jaettuna on hyödyllistä monille. Kirkon toivotaan olevan vahvasti läsnä ihmisten vapaa-ajassa, ja sen haluttaisiin toimivan paikallisesti ja lähellä: kohtaamispaikkana, jossa tehdään yhdessä. Yhteisössä on erityistä voimaa, joka tekee koko kirkosta vankan. Unelmien kirkko olisi kunnioittava ja rento; se olisi rukoileva, kuunteleva, kutsuva, evankelioiva ja oppiin keskittyvä. Kinkereillä katsottiin, että kirkon tulisi kyetä muotoutumaan ajan haasteiden mukana.

Ennen kaikkea unelmien kirkko olisi suunnannäyttäjä vailla vertaa.

Reformaatio 500 v

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon "Armoa 2017" -logo

Kinkeriväkeä pohtimassa unelmien kirkon suuntaviivoja

Seurakunnan Ruskaretki Saariselälle

Teksti & Kuvat: Sinikka Hakala

Syksyinen ruskaretki pohjoiseen, Lappiin, on muodostunut jo perinteeksi seurakunnassamme. Tällä kertaa retkeilimme Saariselän, Sompion ja Kiilopään maastoissa 23 – 29. 9.2017. Matkalla oli 19 lammilaista ja toinen vetäjistä *Jürgen Skaffari* sekä Vantaan Rekolan seurakunnasta diakoniatyöntekijä *Siru Rantanen* ja 20 retkeläistä. Matka hinta oli 540€ ja se sisälsi bussimatkat, majoituksen sekä ruokailut. Omakustannushinta. Majoituimme Tievatuvalla lähellä Kiilopään tunturikeskusta. Seurakuntien yhteinen järjestö Nuori kirkko ry omistaa ja ylläpitää Tievatupaa.

Tievakappeli

Tievakappeli on Lapin ensimmäinen turistikirkko. Se on rakennettu 1978 Ivalon rukoushuoneen vanhoista hirsistä. Kappeli on aina avoinna hiljentymistä varten. Meidän päiväohjelmaan kuului aamuhartaus joka aamu. Sunnuntaina kokoonnuimme tunnelmalliseen Tievakappeliin Jumalanpalvelukseen. Messun piti *Anitta Kuusinen* Ivalosta. Työtön tunturipappi, kuten hän esitteli itsensä. Messu toteutettiin Kansanlaulukirkkona, kanttorina toimi *Pertti Tamminen* kitaran kanssa.

Sunnuntaina ohjelmassa oli Kaunispään huipun valloitus. Sinne pääsimme bussikyydillä maisemia ihailemaan.

Kansanlaulumessussa Tievakappelissa

Tuonne taakse metsämaan sävelin

Annoit meille kauniin maan, järvet , merten aavat.

Sukupolvet vuorollaan siellä kasvaa saavat.

Herra annoit kauniin maan.

On suuri vetten pauhu.

Annoit metsät tuuheat, tuntureiden tuulen.

Linnun äänet riemuisat lehvistössä kuulen.

Herra annoit kauniin maan. On suuri vetten rauha.

Annoit tähdet tuikkimaan yöhön valoansa.

Aurinkoosi loistavaan nousta saa taas kansa.

Herra annoit kauniin maan. On rakkautesi suuri.

Annoit meille kauniin maan. Kutsut meitä työhön,

ettei kukaan murheissaan jäisi yksin yöhön.

Herra, annoit kauniin maan. On rakkautesi suuri.

Vaellusta ja retkikohteita

Maanantaina vierailimme Tankavaaran luontokeskuksessa. Sen jälkeen bussilla polun alkupäähän. Kävelimme Sompiojärven tieltä lähtevän rengasreitin 7 km Pyhä-Nattasen huipulle. Matka ei ollut pitkä, mutta se oli vaikeakulkuinen. Puurajan yläpuolella oli rakkakivikkoa ja kivilohkareikkoa. Pääsimme huipulle, saimme apua vaikeissa paikoissa toinen toisiltamme. Näimme upeat maisemat, jotka avautuivat huipulta. Ja ihmettelimme huipulla olevia tooreja, liuskeisia kivimuodostelmia. Jumalten vuori, Pyhä-Nattanen oli aikoinaan saamelaisten uhripaikka. Huipulta näkyi myös Sompiojärvi ja Lokan allasta. Lokan allas hukutti alleen 1967 Lapin kyliä, aapasoita ja metsää. Surullista. Minulla ainakin heräsi kiinnostus aikaan ennen Lokan tekoallasta Sompion seudulla.

Seuraavana päivänä tiistaina oli tarjolla vaihtoehtoisia reittejä, pitempiä ja lyhyempiä. Kaikki aloittivat samaa polkua kohti Kiilopään huippua. Polku oli leveä ja hyvä kävellä. Rakennettuja portaitakin oli reitillä. Nuotiopaikalle oli varattuna grillimakkat ja eväät.

Keskiviikkona kävelimme metsätietä pitkin kullanhuuhdontapaikalle. *Pertti Tamminen* esitteli omalla valtauksellaan kullanhuuhdontaa. Kaikilla halukkailla oli mahdollisuus myös itse huuhtoa kultaa. Pertti Tammisella oli yhdessä vaimonsa *Mairen* kanssa viihtyisä kota ja nuotiopaikka myös taivasalla. Matkan parhaat pannukahvit nautittiin Kuivakurun kultamailla. Kullanhuuhdonnsta ja sen historiasta oli mielenkiintoista kuulla aidossa ympäristössä Pertti Tammisen kertomana. Eläkepäivien harrastus on kullanhuuhdonta ja opastukset Eräperan Kulta toiminimellä.

Torstai olikin viimeinen vaelluspäivämme. Vaelluspoluille lähdettiin Laanilan Savottakämpältä. Tosi hyvät ja leveät polut, joilla talvella on hyvät ladut. Saariselän polku- ja latuverkosto on mahtava. Samoilla reiteillä myös maastopyöräillään. Me lyhimmän lenkin kävelijät paistoimme makkaraa ja söimme eväitämme leppoisissa merkeissä Piispanojan tulistelutuvalla. Kuukkelitkin olivat valppaina Piispanojalla ja saivat omat murusensa eväistämme. Monet Lapin retkeilijät ovat tavanneet kuukkeleita nuotiopaikkojen läheisyydessä. Kuukkeli on kaunis ja pelkäämätön lintu.

Tievatuvalla oli päivän retkien jälkeen hyvä päivällinen. Kookas puilla lämpiävä hirsisauna oli lämmin joka ilta. Saunasta pääsi myös kirkasvetiseen ja kylmään tunturipuroon pulahtamaan ja virkistämään jalkojen lihaksia.

Lapin luonto hoitaa, parantaa ja virkistää vaeltajaa.

Antti Silpola ihmettelee Kiilopään mäntyä

Virsi 922 Kuuntelen

Kuuntelen,
on aivan hiljaista.

Rukoilen,
Jumala on lähellä.

LAMMIN SYDÄN
LAMMIN SEURAKUNNAN KAUSIJULKAISU

Lammin seurakunnan viestintätyöryhmä

Päätoimittaja Markus Kartano

Viestintätyöryhmän jäsenet:

Katri Harhama
Soile Lassila
Hanna Saarinen
Sinikka Hakala

Lammin Sydän -logo: Artturi Vilkuna

SEURAKUNNAN YHTEYSTIEDOT

www.lamminseurakunta.fi
www.facebook.com/lamminseurakunta
Käyntiosoite: Katariinantie 2, 16900 Lammi
Viraston aukioloaika: ma - pe 9 - 13
S-posti: lammin.seurakunta@evl.fi (nimi.sukunimi@evl.fi)
Kirkkoherranvirasto: +358(0)408049500
Faksi: +358(0)36820318
Kirkkoherra Heli Ulvinen: 040-8049501

LAMMIN SEURAKUNTA

LAMMIN SYDÄN

LAMMIN SEURAKUNTA